

så mangfoldige variable som naturgrundlag, teknologi, organisation, markedsnærhed, efterspørgsel, lokale magtstrukturer, opsparing osv. Problemet for projektet ligger efter den foreliggende publikation at dømme i den uformidlede kobling af husstands forskning og fiskerihistorie. Det synes meget vanskeligt at koble projektets overordnede, meget abstrakte problemformulering sammen med det konkrete forskningsarbejde, og forskerne synes holdt i en urimelig spændetrøje af ønsket om at studere en angivelig 'økotype', som til stadighed forsvinder mellem fingrene på dem. Men måske vil disse problemer løse sig i den videre forskningsproces. Desværre oplyser bogen ikke noget om, hvilke konklusioner gruppen selv drog ved det seminar, hvor rapporterne blev fremlagt, og hvor den videre retning for projektet blev fastlagt.

Poul Holm

STEINAR SUPPELLEN: Den politiske bisp. Bartholomeus Deichman i norsk historie 1713-1730. Trondheim, Tapir, 1989. 176s. 130no.kr.

Den københavnske vinhandlersøn Bartholomeus Deichman (1671-1731) blev biskop i Viborg og derpå i Akershus stift. Han anvendtes flittigt som brik i Frederik IVs norske politik, men var også en kontroversiel skikkelse, genstand for talrige smædeskrifter. Umiddelbart efter Frederik IVs død faldt han i dyb unåde og blev afsat.

Årene i Norge står meget naturligt centralt i denne veloplagte, biografiske skildring. Kun ét sted i bogen mærker man dog, at den er skrevet af en nordmand, nemlig da forf. forklarer Deichmans opbrud fra Viborg med, at stillingen i Kristiania var et avancement. Ellers savner man faktisk en »norsk« side af Deichmans omfattende virksomhed, der tilsyneladende udelukkende bevægede sig i et dansk embedsmandslag. Kom han aldrig i berøring med indfødte nordmænd?

Forf.s model er øjensynligt den akademiske bureaukrat, men spørgsmålet er, om han ikke snarere burde have holdt sig en af sin landsmand, Ludvig Holbergs, komedieskikkelser for øje. Uheldigt virker det, at bogen slutter med at affyre en række spørgsmål, der burde have været stillet i starten, og at Deichmans udpræget nepotistiske familieforhold kommer dumpende til sidst. Konklusionen, at Deichmans ledestjerne var loyaliteten mod det enevældige monarki, overbeviser ikke, men det forhindrer på den anden side heller ikke, at SuppHELLens skrift må betragtes som et vigtigt bidrag til diskussionen om 1700-tallets Danmark-Norge.

Mikael Venge

Arkivalier vedrørende Københavns tekniske styrelser til ca. 1858 i Københavns Stadsarkiv, Arkivfortegnelse, Københavns Stadsarkiv 1989, 185 s., kr. 40.-.

Arkivernes mange registraturudgivelser får næppe altid den opmærksomhed, som de egentlig fortjener, slet ikke, når man tager nytteværdien i betragtning. De fleste arkivbrugere kender antagelig den konfuse lammelse ved at stå uforberedt

foran magasinernes uigennemskuelige mangfoldighed og vil vide at værdsætte muligheden for hjemmefra at kunne slå ned på lige præcis de pakker og bind, der nødvendigvis *må* efterses. Registraturstrømmen har glædeligvis været stor igennem de seneste år, hvad til gengæld gør situationen uoverskuelig. Det burde en behjertet sjæl ved lejlighed gøre noget ved.

Den foreliggende udgivelse drejer sig om de talrige kommissioner og styrelser, der i mere eller mindre tæt samarbejde med magistraten tog vare på hovedstadens brolægning, renovation, belysning, justervæsen, vandforsyning, brandvæsen, byggesagers behandling og byplanlægning, hvortil knytter sig rækker af regnskaber og skattemandtal. Registraturen er således et supplement til de tidligere trykte om »Københavns magistrats arkiv 1275-1805« og »Københavns magistrats sekretariats arkiver 1805-57« - og omvendt er blandt andet relevante grupper af sagligt ordnede sager herfra hentet ind i denne oversigt. Brugeren undgår således at skulle springe fra registratur til registratur for at få sit emne dækket. Men serviceniveauet er højere end som så. De små administrationshistoriske indledninger rummer også henvisninger til arkivalier, der af en eller anden grund befinder sig i Rigsarkivet, og endelig - sjældent set - får man klar besked om, at arkivet efter denne eller hin kommission *ikke* er bevaret.

Det går derfor efterhånden op for læseren, at en registratur som denne er udarbejdet med meget kyndig hånd og derfor ligger på et ganske andet niveau end den blotte pakke- og protokolfortegnelse. Der er tale om »springvand« og ikke »pumpevand« - for nu at gøre brug af et ordpar, hvis gode, gamle betydning bliver klar hen ad vejen, hvor brolægningen, når man kommer til Kongens Nytorv, især synes at have givet problemer. Man forundres over, hvad en »lygtekonkurrence« mon kan have været for et fænomen, og fristes til at kaste sig over brandinkvisitionsprotokollerne fra 1864-69, der om hver eneste bygning fortæller andet og mere end antallet af brandspande.

Folk i meget forskelligt ærinde lettes nu adgangen til mere viden om mennesker, erhverv og bygninger i hovedstaden i ældre tid. Men man ærgrer sig over den »xerografiske« mangfoldiggørelse uden ISBN-nummer. Det letter ikke vejen til de biblioteker, hvor sådan en udgivelse bør stå. Og illustrationerne er spændende men! Et eller andet sted er man for fedtede. Mange flere illustrationer i ordentligt tryk ville medvirke til at give en registraturudgivelse som denne den opmærksomhed, som den egentlig fortjener.

Anders Monrad Møller

NYESTE TID

URBAN HERLITZ: Restadtegen i Världsekonomin. Lokale studier av befolknings-tillväxt, jordbruksproduktion och fördelning i Västsverige 1800-1860. Meddelanden från Ekonomisk-Historiska Institutionen vid Göteborgs Universitet 58, Göteborg 1988. 296 s.

Restadtegen er et lille sted i Vestsverige, nærmere bestemt i Kynnefjell i Krokstad sogn, Bohus län, ikke langt fra den norske grænse. Stedet omtales blot én gang i Urban Herlitz doktorafhandling og kun som en illustrering af det enorme slid,